

ŞİLİ ÜLKE RAPORU

GENEL BİLGİLER

Coğrafi Konum

İsmi [Aymara](#) dilinde "dünyanın bitimi" anlamına gelen "chilli" kelimesinden gelen Şili, Güney Amerika'nın güneybatı kıyısında yer almakta olup, Atlantik ve Pasifik Okyanusları arasında stratejik bir konuma sahiptir. Arjantin ile 5.308 km, Bolivya ile 860 km ve Peru ile 171 km sınıra sahip olan ve 6.435 km kıyı uzunluğu olan Şili, kıyılarda çok yüksek olmayan dağların, orta kesimlerde verimli vadilerin, kuzeyde Atacama Çölü'nün, doğuda ise And Dağları'nın çevrelediği bir topografik yapıya sahiptir. www.mapas.mop.cl adresinden Şili ile ilgili haritalara ulaşmak mümkündür.

Siyasi ve İdari Yapı

16. yüzyılda İspanya'nın Şili'yi işgalinden önce Kuzey Şili İnkalar'ın, Orta ve Güney Şili ise Mapuçeler'in idaresi altında olup, 1810 yılında İspanya'ya karşı bağımsızlığını ilan etmesine rağmen kalıcı başarıya 1818 yılında ulaşmıştır. Pasifik Savaşı'nda (1879–1883) Peru ve Bolivya'yı yenerek kuzeydeki bölgeleri elde eden Şili'de Salvador Allende'nin başkanlığındaki hükümet 1973 yılında Augusto Pinochet'nin askeri diktatörlük rejimi ile devrilmiştir. 1990 yılında serbest başkanlık seçimi sistemine geçilene kadar ülke Pinochet tarafından idare edilmiştir. 11 Mart 1981'de ilk Anayasa yürürlüğe girmiştir. Şili Anayasası İspanya, Fransa ve Avusturya anayasalarından esinlenerek hazırlanmıştır.

Şili'de Devlet Başkanı aynı zamanda Başbakanlık görevini de yürütmektedir. Dört yılda bir yapılan başkanlık seçimleri ile seçilen Devlet Başkanı, Bakanlar Kurulu üyelerini atama yetkisine sahiptir. Hâlihazırda Devlet Başkanlığı görevini Michelle Bachelet yürütmektedir.

Şili 15 eyaletten oluşmaktadır. Bu eyaletler Aisen del General Carlos Ibanez del Campo, Antofagasta, Araucania, Arica y Parinacota, Atacama, Biobio, Coquimbo, Libertador General Bernardo O'Higgins, Los Lagos, Los Rios, Magallanes y de la Antartica Chilena, Maule, Region Metropolitana (Santiago), Tarapaca ve Valparaiso'dur.

Nüfus ve İstihdam

Yaklaşık 18 milyon nüfusa sahip olan Şili'de nüfus artış hızı %0,8, yaş ortalaması 34'dür. Nüfusun %20'si 0-14 yaş arasında, %69,3'ü 15-64 yaş arasında, %10,2'si ise 65 yaşın üstündedir. Ülkedeki okur-yazarlık oranı %97,5 olup, Şili'nin eğitim standartlarının diğer Latin Amerika ülkeleri ile kıyaslanınca daha iyi durumda olduğu görülmektedir. Nüfusun %15,1'i yoksulluk sınırının altında yaşamakta olup, gelir dağılımı adaletsizdir.

Şili nüfusunun %90'ı kentlidir ve toplam nüfusun %40'ı başkent Santiago ve çevresinde yaşamaktadır. Kuzeyde ve güneyde tarımın yapılabildiği And Dağları'nın arasında kalan ovalarda ve Santiago'nun 100 km batısındaki liman şehri Valparaiso'da yerleşim yoğun iken; ülkenin kuzey ve güney uç noktalarına gidildikçe elverişsiz iklim koşulları sebebiyle nüfus yoğunluğu azalmaktadır.

Şili'de etnik çeşitlilik diğer Latin Amerika ülkelerine kıyasla daha azdır. Batı Avrupa ülkelerinden gelen göçmen nüfus, çoğunluğu oluşturmaktadır. Ülkeye özellikle 19. yüzyılda çok sayıda İngiliz, İrlandalı, Alman, Hırvat, Filistinli ve İtalyan yerleşmiştir.

Yaklaşık 8,5 milyon olarak tahmin edilen toplam işgücünün %13'ü tarım, %23'ü sanayi ve %64'ü hizmetler sektöründe istihdam edilmektedir. Çalışan nüfusun yarısını, yönetici pozisyonlarının ise dörtte birini kadınlar oluşturmaktadır.

Doğal Kaynaklar ve Çevre

Şili'nin başlıca doğal kaynakları; bakır, iyot, kereste, demir cevheri, nitrat, değerli metaller ve molibdendir. Şili'nin başlıca tarım ve hayvancılık ürünleri; üzüm, elma, armut, soğan, buğday, mısır, yulaf, şeftali, sarımsak ve fasulye olmakla beraber; sığır eti, kanatlı etler, yün ve deniz ürünleri ise başlıca hayvancılık ürünleridir. Ülkenin imalat sanayisi bakır, madencilik, gıda ürünleri, balıkçılık, demir-çelik, ahşap, taşıt araçları, çimento ve tekstilden oluşmaktadır.

Ülke özellikle turizm açısından önemli doğal güzelliklere sahiptir. And dağları sayesinde Şili'nin büyük bir hidroelektrik enerji potansiyeli bulunmaktadır. Kıyıları boyunca ülkenin zengin balıkçılık kaynakları mevcuttur. Kuzeydeki kurak araziler maden yatakları ile bezenmiştir.

Şili'nin doğal kaynaklarının dağılımı şöyledir:

- Kuzey Bölgesi: Bakır, demir cevheri, nitrat, altın, lityum, molibden, deniz ürünleri.
- Orta Bölgesi: Tarım, meyve, ormanlar, hidroelektrik enerjisi, kömür, deniz ürünleri.
- Güney Bölgesi: Orman, petrol, doğal gaz, kömür, hayvancılık ve deniz ürünleri.

Şiddetli depremlerin, volkanik faaliyetlerin ve tsunamilerin sıkça görüldüğü Şili'nin başlıca çevre sorunları ormanlık arazilerin tahribi, özellikle Santiago ve çevresinde endüstriyel faaliyetlerin ve taşıt emisyonlarının sebep olduğu hava kirliliği ve su arıtma sistemlerinin yetersizliği nedeniyle Maipo, Aconcagua ve Bio Bio nehirlerinde oluşan su kirliliğidir.

GENEL EKONOMİK DURUM

Temel Ekonomik Göstergeler

	2013 ^a	2014 ^a	2015 ^a	2016 ^a	2017 ^b	2018 ^c
GSYİH (Milyar USD)	278.3	261.0	242.5	247.0	275.2	300.6
Kişi başına düşen milli gelir (Satın alma gücü paritesine göre) (Dolar)	22,577	23,080	23,580	23,959	24,533	25,582
GSYİH (Reel Büyüme) %	4.1	1.9	2.3	1.6	1.4	2.7
Enflasyon (TÜFE)	2.9	4.7	4.4	2.8	2.0	2.9
İhracat (Milyon USD)	76,770	75,121	62,183	60,597	67,117	72,238
İthalat (Milyon USD)	-74,755	-68,599	-58,718	-55,341	-60,601	-63,487

A Gerçekleşen b EIU tahmini c EIU projeksiyonu Kaynak: Economist Intelligence Unit Ocak-2018)

Ekonomik Yapı

Siyasi istikrar, ticaret serbestisi, kişi başı gelir, yaşam standardı, basın özgürlüğü, şeffaflık ve rekabetçilik açısından Latin Amerika'nın önde gelen ekonomilerinden olan Şili'nin finans sistemi de oldukça gelişmiştir. Şili, Latin Amerika'da kredi notunu 25 yıldır A'da tutmayı başarabilen tek ülkedir.

Şili ithal ikameci ekonomi politikalarını 1970'lerin ortasında, diğer Latin Amerika ülkelerinden yaklaşık on yıl önce terk etmiş ve liberal ekonominin uygulanması doğrultusunda önemli adımlar atmıştır. Bu durum, üretim artışını ve rekabeti beraberinde getirmiş, madencilik ve balıkçılık başta olmak üzere geleneksel ihracat endüstrilerinde büyüme kaydedilmiştir. Aynı zamanda, selüloz, meyve, somon, ağaç ürünleri, şarapçılık ve metanol gibi yeni sektörlerde, hava ve gemi taşımacılığı ve turizm gibi hizmet sektörlerinde gelişme sağlanmıştır.

İhracat gelirlerinin %40'ını madencilikten, milli gelirin ise üçte birini bakırdan elde eden Şili'nin en büyük madencilik şirketi olan Codelco, tek başına dünya bakır üretiminin %10'unu gerçekleştirmektedir. GSYİH'nin %12'sini oluşturan ve ülkedeki işgücünün %12'sine istihdam sağlayan imalat sanayinde 2009 krizinde meydana gelen gerilemede sektörün küçük ve orta ölçekli şirketlerden oluşması etkili olmuş, hükümet tarafından bu üreticilere vergi kolaylıkları tanınmıştır. Kriz nedeniyle ülkenin en önemli sektörlerinden olan işlenmiş meyve-sebze ve şarap ihracatı da gerilemiştir. Hayvancılık ve balıkçılık sektörlerinin gelişmiş olduğu Şili'de işgücünün %10'u tarım sektöründe istihdam edilmektedir. Ülkede petrol üretimi 20 yıldır azalmakta olup, doğal gaz üretimi de tüketimi karşılayacak düzeyde değildir.

Ekonomik faaliyetler özellikle ülkenin orta kısmında yoğunlaşmıştır. Ülke nüfusunun %40'ını barındıran Santiago, GSYİH'nin %47'sini üretmektedir. Valparaiso bölgesindeki nüfus toplam nüfusun

%10'unu oluşturmaktadır. Kuzeyde madencilik sektörünün gelişimi; güneyde somon yetiştiriciliği, turizm ve metanol üretimi, ekonomik faaliyetlerin ülke geneline yayılmasını sağlamıştır.

Ekonomik Performans

Piyasa ekonomisinin geçerli olduğu Şili'de ihracat gelirleri milli gelirin dörtte birini oluşturmaktadır. 1990'lı yıllarda gerçekleştirilen ekonomik reformlar sayesinde 1991–1997 yılları arasında reel GSYİH artışı ortalama %8'e ulaşmış, ancak 1998 yılında gerçekleşen finans krizinin etkisiyle artan cari açığın azaltılmasına yönelik olarak uygulanan sıkı para politikası nedeniyle büyüme oranı %4'te kalmıştır. 1999 yılında yaşanan kuraklık ise, tarımsal üretimin azalmasına, hidroelektrikten elde edilen enerjinin azalması nedeniyle elektrik kesintilerine ve 15 yıl sonra ilk kez ekonomik küçülmeye sebep olmuştur. Sonraki yıllarda ekonomik büyüme ortalama %4 düzeyinde gerçekleşirken, 2015 yılında %2,3 2016 yılında da %1,6 ve 2017 yılında %1,4 olmuştur. Başlıca ticaret ortakları ile imzalanan Serbest Ticaret Anlaşmaları neticesinde ticaret daha da liberal hale gelmiş ve doğrudan yabancı sermaye girişi hızla artmıştır. 2010 yılında OECD'ye katılmasının ardından, yakın gelecekte G20 ülkelerine arasına girme yönünde umut vadeden ülkelerden biri olan Şili, yaklaşık 25.000 Dolar düzeyindeki kişi başı gelir düzeyi ile Latin Amerika'nın önde gelen ekonomilerindedir.

Ekonomi Politikaları

Mart 2010'da Başkan seçilen Pinera hükümetinin önceliği, makroekonomik istikrardan ödün verilmeden depremin hasarlarının giderilmesi olmuştur. Şili'de 27 Şubat 2010 tarihinde meydana gelen 8,8 büyüklüğündeki depremden ülkenin ikinci büyük şehri olan Concepcion ile Maule ve Bio Bio çevresi önemli ölçüde hasar görmüş; su, elektrik ve ulaştırma altyapısı tahribata uğramıştır. Deprem sonrasında meydana gelen ihtiyaçların karşılanması amacıyla üç aylık dönem için 111 milyon Dolar değerinde bir önlem paketi açıklanmıştır. Deprem sonrası yeniden inşa çalışmaları kapsamında mali kaynakların altyapının iyileştirilmesine aktarılması ve imalat sanayi altyapısındaki önemli hasarlar nedeniyle 2010 yılının ilk çeyreğinde ekonomi küçülmüş; ancak yılın ikinci yarısında yeniden inşa faaliyetleri ve özellikle madencilik ve enerji sektörlerine yönelik yabancı yatırımlar sayesinde yeniden büyüme yaşanmıştır. 2008 yılı sonunda ABD'de başlayan ve dünyaya yayılan küresel ekonomik krizden de sağlam bankacılık sistemi ve güçlü ekonomisi sayesinde nispeten az etkilenen ve Latin Amerika bölgesinin en liberal ekonomilerinden biri olan Şili sonraki yıllarda yeniden inşa çalışmaları, iç dinamikler ve istikrar sayesinde yeniden büyüme eğilimine girmiştir. Aralık 2013, Mart 2014 ve Aralık 2017 seçimlerini kazanarak yönetimi dört yıllığına devralan Michelle Bachelet hükümetinin önceliği ise gelir dağılımı adaletsizliğinin giderilmesidir. Nitekim Şili, OECD ülkeleri içinde gelir dağılımı adaletsizliğinin en yüksek olduğu ülkedir. Ekonomiyi canlandırmak ve tüketicilerin güveni artırmak için yapılan reformlar sonucunda yatırımlar ve ekonomi bir miktar yavaşlamıştır.

Ekonomide Geleceğe Yönelik Beklentiler

2015 yılında son altı yılın en düşük seviyesine inen bakır fiyatları, yabancı yatırımlardaki azalma ve özel tüketim harcamalarındaki kontrollü artış sebebiyle Şili ekonomisi için 2015 yılında büyüme oranı %2,3, olarak gerçekleşmiştir. 2016 yılında devam eden bakır madencilik alanında ki ihracatta %18'lik daralma ve Şili'nin en büyük bakır madeninde Escondida yaşanan grev gibi olumsuz koşular nedeniyle büyüme oranı %1,6 olmuştur ve bu durum 2017 yılında ise % 1,4 de kalmıştır. İmalat sanayinin küçük ölçekli olması sebebiyle tüketim, ara malı ve sermaye malı ihtiyacını ithalat ile karşılayan Şili, dünya piyasalarındaki dalgalanmalardan kolayca etkilenen ve en önemli ihraç ürünü olan bakırın yanı sıra üretimde de ithal petrol fiyatlarına bağlı bir ekonomik yapı sergilemektedir. Şili'nin ihracat gelirlerinin yarısından fazlası değerli madenlerden elde edilmektedir.

Şili'nin son yıllarda Çin ile yakınlaşması ise, ABD ve Avrupa kaynaklı krizlerin ülke ekonomisine etkisinin sınırlı tutulmasında önemli bir unsurdur. Nitekim ülkede çıkarılan bakır, Çin gibi hızlı büyüyen ülkelere büyük talep görmekte ve bakır fiyatlarındaki artış Şili ekonomisine önemli katkı sağlamaktadır. Ancak Şili'de üretilen madenlerin en büyük alıcısı konumunda olan Çin ekonomisinin hâlihazırda %7-8 seviyesindeki büyüme hızının 2020 yılında %5 seviyelerine gerileyeceğine yönelik yapılan tahminler, Şili ekonomisinin de uzun vadede olumsuz etkilenebileceğini ve 2013 yılı öncesindeki büyüme oranlarını bir daha yakalayamayacağını bir işaret etmektedir.

Madencilikten sonra ülkenin ikinci büyük ihracat sektörü olan tarımdaki büyümeyi ise, artan küresel talep ve STA'lar sayesinde büyük bir pazara ulaşma imkânı desteklemektedir. Güçlü bir sanayi üretimi olmayan Şili ekonomisini gıda işleme sanayindeki büyüme güçlü tutmaktadır. Perakende, ulaştırma, taşımacılık ve turizm sektörlerinde gelişmiş bir altyapıya sahip olan ve bölgenin finans merkezi konumundaki Şili'de hizmetler sektöründe de büyüme beklenmektedir. Hükümetin altyapı ve ticari amaçlı projelere yatırım yapması ise inşaat faaliyetlerini artıracaktır.

PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER

Dağıtım Kanalları

Şili'de bir bağlı kuruluş ya da şube açmak, Şili pazarına girmek isteyen ihracatçılar için önemli bir başarı unsurudur. Yurt dışında yasal olarak kurulmuş herhangi bir şirket Şili'de kendi adı altında yetkilendirilmiş bir şube (*agencia*) kurabilir. Özellikle pazara yeni girecek ihracatçılar için başka bir pratik ve daha çok tercih edilen pazara giriş stratejisi ise alıcılara erişimi iyi olan ve teknik uzmanlığa sahip bir acente ya da temsilci atamaktır. Küçük ya da orta ölçekli şirketler Şili pazarına genellikle bir acente, dağıtıcı ya da toptancı ile girmeyi tercih etmektedir. Şili'de neredeyse tüm firmaların merkez ofisleri Santiago'dadır. Büyük firmaların Iquique ve Punta Arenas serbest ticaret bölgeleri de dâhil olmak üzere ülkenin diğer bölgelerinde şubeleri bulunmaktadır. Acente/temsilci komisyonları ürüne göre değişmekle birlikte, %5–10 arasındadır.

Şili, iş dünyasındaki ilişkilerin başarı için anahtar durumda olduğu, görece olarak küçük bir pazardır. Hizmetler sektöründe; özellikle bankacılık/finans ve telekomünikasyon sektörlerinde genellikle doğrudan pazarlama kullanılmaktadır. Katalog ile ve internet üzerinden satışlar Şili pazarında yaygın yöntemler olmamakla birlikte; orta ve üst gelir düzeyindekiler, gençler ve interneti yakından takip eden profesyoneller bu yöntemleri giderek daha fazla kullanmaktadır.

Geleneksel Şili tüketicileri, kataloglardan bakarak satın almaktan ziyade genellikle mağazaları gezmeyi tercih etmektedir. Tüketiciler satış sonrası hizmetleri sağlayacak ve herhangi bir problem çıkması durumunda başvurabilecekleri bir mağazadan satın almayı tercih etmektedir. Kredi kartı kullanımı yaygın olmamakla birlikte giderek artmaktadır.

Şili'ye ithal edilen mallar için en önemli giriş noktaları limanlardır. İhracatın %97'si, ithalatın ise %59'u başta San Antonio ve Valparasio limanları olmak üzere limanlar üzerinden gerçekleştirilmektedir. Geriye kalan ticaret ise havayolu, karayolu ve demiryolu (özellikle Arjantin, Brezilya ve Bolivya'dan) aracılığıyla yapılmaktadır. Malların ülke içinde giriş noktasından nihai varış noktalarına dağıtımında karayolu ve demiryolu kullanılmaktadır. Şili'nin demiryolu ağı çok geniş olmayıp, demiryollarının modernleştirilmesi planlanmaktadır. Ülkenin lojistik altyapısı modernize edilmiş, çok sayıda dağıtım merkezi ve depo (özellikle çok katlı mağazalar, süpermarket zincirleri ve dağıtım şirketleri gibi büyük perakendeciler tarafından) inşa edilmiştir. Kurye ve taşımacılık şirketleri ülke çapında etkin bir biçimde faaliyet göstermektedir.

Tüketim Piyasası, Tüketici Tercihleri ve Tüketim Harcamaları

Şili'de kadınların çalışma hayatına katılımında önemli artış vardır (yaklaşık %40). 1960'larda bir kadın ortalama 5 çocuk sahibi olurken, bu sayı günümüzde 2'ye gerilemiştir. Çocuk ölüm oranları sürekli gerilemekte ve ortalama yaşam beklentisi artmaktadır. Orta sınıf genişleyerek güçlenmekte, yoksulluk azalmaktadır. Nüfus giderek daha fazla büyük şehirlerde yoğunlaşmakta, eğitim görülen yıl sayısı ve özel üniversitelerin sayısı artmakta, banka müşterilerinin sayısı ile kredi kullanım oranları yükselmektedir. Dış turizm yoluyla da Şili dünyada giderek daha fazla tanınmaktadır.

Güvenliğin giderek artan bir sorun haline gelmesi ailelerin eğlence alışkanlıklarını değiştirmekte, bir yandan evlerin güvenlik önlemleri artırılırken, diğer yandan çocukların boş zamanlarını evlerinde geçirmeleri için daha fazla bilgisayar, büyük ekran televizyon vs. satın alınmaktadır. Teknolojiye adaptasyon ve erişim çok hızlıdır. Cep telefonu, cep bilgisayarı kullanımı ve internet erişimi çok yaygındır. Nüfusun % 48'i internetten alışveriş yapmaktadır.

Şehirleşme ve zenginleşmeye paralel olarak ihtiyaçlar hiyerarşisinin üst basamaklarında yer alan ruhsal ve bedensel gelişime ilişkin tüketim kalıpları (spa, yoga, dekorasyon, plastik cerrahi, spor, kozmetik) giderek önem kazanmaktadır. Çevre bilinci ve sosyal sorumluluklar tüketim alışkanlıklarını ve marka tercihlerini giderek daha fazla etkilemektedir. Tüketici hakları konusunda genel bir bilinçlilik söz konusudur. Tüketicilerin %82'si haksızlığa uğradığında şikâyetçi olmakta, %62'si haksızlığa yol açan firmayla iş yapmaya son vererek cezalandırma yoluna gitmektedir. Kamu otoritesine iletilen her üç şikâyetten ikisi tüketici lehine sonuçlanmaktadır.

Ürünün niteliğine göre değişmekle beraber, genel olarak fiyat Şili pazarında rekabetin anahtarıdır. Özellikle tüketici elektroniği, ev aletleri ve otomobil gibi ürün gruplarında Tayvan, Çin, Hindistan ve Güney Kore menşeli düşük fiyatlı ürünler, Avrupa ya da Kuzey Amerika menşeli yüksek fiyatlı ürünlere kıyasla daha fazla tercih edilmektedir. İleri teknoloji ürünleri veya ağır makinelerde ise fiyat ayırt edici bir faktör değildir. Fiyatın yanı sıra kalite, dayanıklılık, teknoloji, müşteri desteği ve satış sonrası hizmetler de satın alma kararlarını etkileyen önemli unsurlardır.

Tüketici hizmetleri, pazara girişte ve tutunmada birçok ürün için başarının temelidir. Teknik eğitim ya da satış sonrası teknik destek gerektiren ürünler için, yerel bir firma ile çalışmak önemlidir. Nitekim Şili toplumunda bağların kuvvetli olması nedeniyle, firma itibarı kısa bir sürede kazanılabilmekte veya kaybedilebilmektedir.

2017 yılı itibarıyla kişi başı özel tüketim harcamaları 9.325 ABD Doları civarında olup, 2018 yılı için beklenen artış reel olarak %1,6'dır. Tüketim harcamalarının dağılımına bakıldığında; gıda ve alkolsüz içecekler, ev eşyaları ve hizmetler, sağlık hizmetleri ve ürünleri, hazır giyim ve ayakkabı, konut, lojistik, telekomünikasyon, eğitim, oteller ve yiyecek-içecek tedariki, tatil ve eğlence, alkollü içecekler ve tütün harcamaları öne çıkmaktadır.

Reklam, Promosyon ve Satış Teknikleri

Televizyon, radyo, gazete ve dergi reklamları, Şili pazarında satışları artırmak için kullanılan başlıca yöntemlerdir. Çoğu Şili Reklam Ajansları Birliği'ne (ACHAP, www.achap.cl) kayıtlı olarak çalışan özel reklam ajansları, reklamcılık işini yürüten başlıca kuruluşlardır. Reklam harcamalarının %44'ü kablosuz TV, %25'i gazeteler, %9'u reklam panoları/posterler, %7'si radyo kanalları, %2'si dergiler, %6'sı kablo TV, %10'u internet ve %0,3'ü filmler aracılığıyla gerçekleştirilmiştir.

Radyo, Şili'de en yaygın kitle iletişim aracıdır. Ülke genelinde yaklaşık 800 radyo istasyonu bulunmaktadır. Ulusal Radyo Birliği verilerine göre (*The National Radio Association, ARCHI*) ülkede 179 AM ve 614 FM istasyonu; Santiago'da ise 24 AM ve 32 FM istasyonu bulunmaktadır. Şili nüfusunun %93'ünün radyo dinlediği, bu oranın başkent Santiago'da %97 düzeyinde olduğu belirtilmektedir. Radio Cooperativa (93.3), Radio Duna, (89.7), Radio Bio Bio (99.7), Radio ADN (91.7) ve Radio Agricultura (92.1) en çok dinlenen radyo istasyonlarıdır.

Şili'de ulusal ve yerel düzeyde yaklaşık 50 çeşit gazete mevcut olup, bunların 9'u Santiago'da basılmaktadır. El Mercurio ve La Tercera, Şili'nin en fazla tiraja sahip gazeteleri iken, haftada bir yayımlanan Qué Pasa, iki haftada bir yayınlanan El Periodista, Ercilla, La Cuarta ve Pulso ülkenin en fazla tiraja sahip dergileridir. Santiago'da basılan ekonomi ve finans gazeteleri El Diario ve Estrategia, tabloidler Las Ultimas Noticias, La Cuarta, La Segunda, Publmetro ve La Hora'dır. Ayda bir yayımlanan Capital, AméricaEconomía, Poder ve Gestión ise ülkenin en fazla okunan iş dergilerindedir.

Şili'de internet satışlarının değerinin 1,5 milyar Dolar'ı aştığı tahmin edilmektedir. Bu büyümede, e-ticaretin dinamizminin ve mobil telefon kullanımındaki artışın etkili olduğu tahmin edilmektedir. Ülkedeki B2C (firmadan müşteriye) e-ticaret sitelerinden başlıcaları;

www.falabella.cl, www.paris.cl, www.ripley.cl, www.sodimac.cl, www.lan.cl ve www.jumbo.cl olarak sıralanmaktadır.

Fiyatlandırma

Şili’de fiyatlandırma CIF bedeli üzerinden ve karmaşık olmayan bir şekilde yapılır (maliyet artı genellikle sabit olan gemiden depoya harcamalar). Tüketim malları için, doğrudan satışta brüt kar oranı genellikle %30–50 arasında, bir dağıtım zinciri var olduğunda ise ithalatçı/dağıtıcı ve perakendecinin her biri için %20–30 arasındadır. Geniş kitlelere sunulan ürünler için nihai fiyat, Asya ve Brezilya menşeli ürünlerle rekabet edebilir düzeyde olmalıdır. Yüksek fiyatlı ürünler için niş pazarlara yönelik özel fiyatlandırma yapılmalıdır. Daha özelleşmiş ürünler, genelde %5–10 arasında kar alan dağıtıcılar ya da komisyon karşılığı çalışan acenteler tarafından satılmaktadır.

Şili’de Katma Değer Vergisi (İspanyolca’da “IVA”) 1 Ekim 2003’ten bu yana %19’dur. Gümrük vergileri ve KDV ithalatçı tarafından ödenmektedir. İstisnai olarak, kamu kuruluşları bu vergileri ödememekte, ayrıca bazı lüks mallara daha yüksek ithalat vergisi uygulanmaktadır.

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Şili’ye ithal edilen birçok ürün, ortak etiketleme şartlarına tabidir. Etiketler İspanyolca dilinde düzenlenmeli ve metrik ölçüler kullanılmalıdır. Tüketim mallarının etiketi üzerinde ürünün menşei belirtilmeli, ambalajlı ürünlerde ürünün kalitesi, saflığı, içerik bilgileri ve net ağırlığı/ölçüleri açık bir şekilde gösterilmelidir. Konserve gıda, ayakkabı, gıda ürünleri, elektrikli makineler, likit ya da sıkıştırılmış doğal gaz ekipmanları (LNG ve CNG), plastik, şarap ve diğer alkollü içecekler, tekstil ve hazır giyim, buğday unu, deterjan ve tarımda kullanılan böcek ilaçları gibi ürünler için spesifik düzenlemeler mevcuttur.

Şili’ye ithal edilen konserve edilmiş ya da paketlenmiş gıda ürünleri için ürünün içeriğini, içerdiği katkı maddelerini, üretim ve son kullanma tarihini, üreticinin ya da ithalatçının ismini gösteren İspanyolca etiket düzenlenmesi; ayrıca net ağırlık/ölçü ve içerik ile ilgili bilgilerin metrik ölçüler ile gösterilmesi gerekmektedir. Bu şartları sağlamayan ürünler ithal edilse bile, gerekli işlemlerin nihai tüketiciye satışa sunulmadan önce sağlanması şart koşulmaktadır. Konu ile detaylı bilgi, www.usdachile.cl adresinde mevcuttur.

DIŞ TİCARET

Küresel ekonomik krizin olumsuz etkilerine rağmen yıllardır dış ticaret fazlası veren Şili'nin 2012 ve 2013 yıllarında dış ticareti açık vermiŐ, ancak 2014 yılında yeniden toparlanma gerçekleşmiştir. 2015 yılında ise ülke ihracatı %17 azalırken, ithalattaki azalma %13 olarak gerçekleŐmiŐ ve dış ticaret fazlası %92,5 dŐle 322 milyon Dolara gerilemiştir.

Şili'nin Dış Ticareti (1000 Dolar)

Yıl	İhracat	İthalat	Denge	Hacim
2001	18.745.415	16.136.155	2.609.260	34.881.570
2002	17.423.088	15.383.398	2.039.690	32.806.486
2003	21.650.906	19.264.124	2.386.782	40.915.030
2004	33.025.407	24.726.947	8.298.460	57.752.354
2005	41.972.988	32.925.508	9.047.480	74.898.496
2006	59.379.149	38.977.953	20.401.196	98.357.102
2007	68.560.429	47.585.063	20.975.366	116.145.492
2008	64.507.601	62.787.216	1.720.385	127.294.817
2009	55.458.977	42.805.465	12.653.512	98.264.442
2010	71.106.106	59.206.939	11.899.167	130.313.045
2011	81.437.589	74.693.536	6.744.053	156.131.125
2012	77.965.383	80.066.781	-2.101.398	158.032.164
2013	76.684.108	79.172.798	-2.488.690	155.856.906
2014	76.639.248	72.344.339	4.294.909	148.983.587
2015	63.360.064	63.037.576	322.488	126.397.640
2016	57.737.906	53.343.397	4.394.509	111.081.303

Kaynak: ITC Trademap.

İhracat

Şili'nin 2016 yılı ihracatının %45'i rafine edilmiş bakır ve bakır cevherlerinden oluşmaktadır. Sodalı ve sülfatlı odun hamuru (selüloz), işlenmemiş bakır, balık filetoları, zm Şarabı, zm, dondurulmuş balık, uzunlamasına kesilmiş/biŐilmiŐ ağaç, altın, taze meyveler, molibden cevheri ve demir cevheri ise Şili'nin ihraç ettiği diğer başlıca ürünlerdir.

Şili'nin İhracatında Başlıca Ürünler (1000 Dolar)

GTİP	Ürün Adı	2014	2015	2016
	Toplam (diğer ürünler dahil)	76 639 248	63 360 064	57 737 906
7403	Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	18 105 635	14 381 219	12 741 764
2603	Bakır cevherleri ve konsantreleri	16 816 911	13 890 968	11 267 007
4703	Sodali veya sülfatlı kimyasal odun hamuru	2 890 092	2 572 135	2 403 619
0304	Balık filetoları ve diğer balık etleri (taze, soğutulmuş veya dondurulmuş)	2 331 961	1 893 023	2 165 596
2204	Taze üzüm şarabı (kuvvetlendirilmiş şaraplar dahil) ve üzüm şırası	1 855 986	1 842 696	1 853 136
7402	Rafine edilmemiş bakır; elektrolitik rafine için bakır anotları	3 005 692	2 177 435	1 766 117
9999	Başka yerde tanımlanmamış ürünler	0	1	1 414 475
0303	Balıklar (dondurulmuş)	1 707 757	1 325 270	1 282 055
0806	Üzümler (taze/kurutulmuş)	1 690 159	1 486 108	1 165 614
7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	1 066 730	796 404	935 687
4407	Uzunlamasına kesilmiş, biçilmiş ağaç; kalınlık > 6 mm	989 653	822 732	821 768
2601	Demir cevherleri ve konsantreleri	1 140 191	717 603	815 900
0809	Kayısı, kiraz, şeftali, erik ve çakal eriği (taze)	868 033	752 667	781 655
0810	Diğer meyveler (taze)	775 863	795 491	767 574
0808	Elma, armut ve ayva (taze)	958412	733 287	752 908
2613	Molibden cevherleri ve konsantreleri	1 196 728	754 456	732 177
0302	Balıklar (taze veya soğutulmuş)	549 787	497 272	631 064
2836	Karbonat; peroksikarbonat; amonyum karbomat içeren ticari amonyum karbonat	228 864	245 219	457 416
2801	Flor, klor, brom ve iyot	693 634	506 997	416 615
2620	Arsenik, metalleri veya bunların bileşiklerini içeren	439 680	400 895	414 295

	cüruf, küller ve kalıntılar			
0811	Meyveler ve sert çekirdekli meyveler (dondurulmuş)	367 186	393 640	399 059
0207	Kümes hayvanlarının etleri ve yenilen sakatları (taze, soğutulmuş veya dondurulmuş)	306 973	414 044	379 087
0203	Domuz eti (taze, soğutulmuş veya dondurulmuş)	450 854	391 379	372 777
0802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	404 008	504 297	371 775
3104	Potaslı mineral veya kimyasal gübreler	483 228	427 549	370 094
7404	Bakır döküntü ve hurdaları	344 330	259 058	367 330
4401	Yakmaya mahsus ağaçlar, ince dilimler veya yongalar halinde ağaç, talaş, döküntü ve artıklar	308 710	277 705	351 533
4412	Kontrplaklar, kaplamalı levhalar ve benzeri lamine edilmiş ağaçlar	327 760	349 526	348 306
2301	Et, sakatat, deniz hayvanı vs. (yemeye uygun olmayan) unu, pelleti, kıkırdakları (donyağı tortusu)	430 105	360 668	331 374
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	444 424	392 959	315 679
4411	Ağaçtan veya diğer odunsu maddelerden lif levhalar	348 822	324 027	313 417
0804	Hurma, incir, ananas, avokado ve guava armudu, mango ve mangost (taze/kurutulmuş)	229 665	210 822	298 513
7408	Bakır teller	514 964	341 430	296 266
2106	Tarifenin başka yerinde yer almayan gıda müstahzarları	341 320	308 298	274 397
2834	Nitritler; nitratlar	327 593	239 528	272 522
1605	Hazırlanmış/konserve edilmiş kabuklu hayvanlar, yumuşakçalar ve diğer su omurgasızları	303 031	307 553	269 572
4810	Bir veya iki yüzü kaolin (çin kili) veya diğer inorganik maddeler ile sıvanmış kağıt ve kartonlar	353 179	299 994	266 822
0805	Turunçgiller (taze/kurutulmuş)	183 784	254 901	257 920

4409	Şekil verilmiş ağaçlar (lambalanmış, yiv açılmış, set açılmış, şevlenmiş, ortaları (V) şeklinde oluklanmış vb.)	292 656	271 428	240 786
8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	203 268	177 018	200 382

Kaynak: ITC Trademap.

Şili'nin 2016 yılı ihracatında % 28 payla ilk sırada Çin yer almaktadır. ABD (%14), Japonya (%9), Güney Kore (%7) ve Brezilya (%5) ise ülkenin diğer önemli ihraç pazarlarıdır. Türkiye %0.4 payla Şili'nin 2016 yılı ihracatında 28. sırada yer almıştır.

Şili'nin İhracatında Başlıca Ülkeler (1000 Dolar)

Ülke Adı	2014	2015	2016
Tüm Ülkeler	76 639 248	63 360 064	57 737 906
Çin	18 827 696	16 671 361	16 300 851
ABD	9 327 732	8 262 167	8 225 563
Japonya	7 673 711	5 458 346	5 035 284
G. Kore	4 771 934	4 131 778	4 044 346
Brezilya	4 122 624	3 109 587	2 891 383
Hollanda	2 295 571	1 654 530	1 578 707
Peru	1 852 763	1 635 793	1 479 203
Hindistan	2 705 721	2 003 508	1 398 538
İspanya	1 456 866	1 347 422	1 325 548
Meksika	1 308 988	1 344 038	1 216 472
Taype	1 826 296	1 483 572	1 072 664
Kanada	1 227 736	1 241 090	958 794
İtalya	1 762 182	1 101 713	853 611
Kolombiya	905 386	786 666	836 188
Arjantin	965 105	807 412	828 388
Fransa	1 204 064	802 300	821 914

Almanya	956 675	821 433	673 638
Birleşik Krallık	741 183	673 274	644 943
İsviçre	848 328	515 570	583 788
Belçika	1 094 612	742 534	546 922
Rusya Federasyonu	770 909	588 870	511 841
Ekvador	514 784	454 287	453 163
Bilinmeyen bölge	339 236	295 222	379 830
Bolivya	1 628 896	1 234 780	374 261
Avustralya	894 191	433 864	328 491
Tayland	288 580	336 077	314 826
Kosta Rika	259 332	257 644	269 648
Türkiye	356 595	315 195	233 228
Bulgaristan	489 101	356 300	222 842
Vietnam	385 264	266 180	200 594

Kaynak: ITC Trademap.

İthalat

Şili'nin 2016 yılı ithalatının %5'ini oluşturan petrol yağları haricinde; binek otomobilleri (%5), ham petrol (%4), telefon cihazları (%4), eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar (%3), petrol gazları (%2), bilgisayar ve parçaları (%1,9), karayolu taşıtları aksamı (%1,6) ve kauçuk lastik (%1,6) gibi ürünler ithal ettiği görülmektedir.

Şili'nin İthalatında Başlıca Ürünler (1000 Dolar)

GTİP	Ürün Adı	2014	2015	2016
	Toplam (diğer ürünler dahil)	72 344 339	63 037 576	53 343 397
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	6 272 504	4 000 977	2 902 977
8703	Binek otomobilleri ve esas itibariyle insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar (yarış arabaları dahil)	3 744 590	3 217 152	2 812 942
2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli)	6 040 624	2 854 275	2 352 298

	minerallerden elde edilen yağlar)			
8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	2 017 327	2 344 601	1 981 821
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	1 935 754	1 712 243	1 616 719
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	1 950 668	1 226 116	1 199 184
8471	Otomatik bilgi işlem mak. bunlara ait birimler; manyetik veya optik okuyucular, verileri koda dönüştüren ve işleyen mak.	1 142 186	1 191 104	968 188
0201	Sığır eti (taze/soğutulmuş)	821 164	754 617	819 387
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	815 436	826 108	806 312
2701	Taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler, topak vb. katı yakıtlar	899 710	737 125	784 559
8502	Elektrik enerjisi üretim (elektrojen) grupları ve rotatif elektrik konvertörleri	597 417	262 687	660 667
8528	Monitörler ve projektörler, televizyon alıcı cihazları	878 065	693 170	598 517
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	1 095 670	1 009 930	526 469
8708	Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	1 034 204	1 018 049	478 507
8501	Elektrik motorları ve jeneratörler [elektrik enerjisi üretim (elektrojen) grupları hariç]	451 636	621 975	448 028
8537	Elektrik kontrol, dağıtım tabloları, panolar, konsollar, kabinler, diğer mesnetler ve sayısal kontrol cihazları	155 766	204 221	435 894
9018	Tıpta, cerrahide, dişçilikte ve veterinerlikte kullanılan alet ve cihazlar	376 887	397 254	417 226
3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	539 905	500 208	416 936
8431	Özellikle 84.25 ila 84.30 pozisyonlarındaki makina ve cihazlar ile birlikte kullanılmaya elverişli aksam ve parçalar	492 872	455 870	389 841

8429	Buldozerler, greyderler, toprak tesviye makinaları, skreyperler, mekanik küreyiciler, ekskavatörler, yol silindirleri	453 701	450 775	374 676
6403	Dış tabanı kauçuktan, plastik maddeden, tabii veya terkip yoluyla elde edilen köseleden ve yüzü deriden olan ayakkabılar	464 361	403 324	363 730
8443	Baskı yapmaya mahsus makinalar; kopyalama ve faks makinaları; bunların aksam, parça ve aksesuarları	386 198	352 610	336 499
3808	Haşarat öldürücü, dezenfekte edici, zararlıları yok edici,sürgünleri önleyici, bitkilerin büyümesini düzenleyici ürünler	317 516	310 515	322 061
8421	Santrifüjler; sıvıların veya gazların filtre edilmesine veya arıtılmasına mahsus makina ve cihazlar	422 652	470 980	313 723
8701	Traktörler	361 243	345 704	313 268
8481	Borular, kazanlar, tanklar, depolar ve benzeri diğer kaplar için musluklar, valfler (vanalar) ve benzeri cihazlar	338 746	339 465	309 534
8413	Sıvılar için pompalar (ölçü tertibatı olsun olmasın) ve sıvı elevatörleri	332 654	352 033	304 297
2309	Hayvan gıdası olarak kullanılan müstahzarlar	292 716	269 623	301 359
1005	Mısır	327 837	307 148	293 002
7210	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde mamulleri, genişliği 600 mm veya daha fazla olanlar (kaplanmış olanlar)	341 503	330 506	270 872
3002	İnsan kanı, hayvan kanı, serum, aşı, toksin vb. Ürünler	255 592	260 867	269 240
2304	Soya fasulyesi yağı üretiminden arta kalan küspe ve katı atıklar	286 183	183 302	261 542
6204	Kadınlar ve kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, elbise, etek, pantolon etek, vb.(yüzme kıyafetleri hariç)	334 908	294 953	260 946
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan	299 155	275 119	258 894

	fiber optik kablolar			
8702	10 veya daha fazla kişi taşımaya mahsus (sürücü dahil) motorlu taşıtlar	391 456	363 561	257 924
6203	Erkekler ve erkek çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, pantolon, tulum ve şort (yüzme kıyafeti hariç)	314 543	288 496	257 199
6402	Dış tabanı ve yüzü kauçuk veya plastik maddeden olan diğer ayakkabılar	339 457	297 467	256 138
6109	Tişörtler, fanilalar, atletler, kaşkorseler ve diğer iç giyim eşyası (örme)	316 656	290 641	250 167
6110	Kazak, süveter, hırka, yelek vb. eşya (örme)	323 476	297 249	245 551
8483	Transmisyon milleri, kranklar; yatak kovanları ve mil yatakları; dişliler ve sistemleri;vidalar;dişli kutuları volan vb	306 041	280 740	243 702

Kaynak: ITC Trademap

2016 yılı ithalatının %23,5'ini Çin'den gerçekleştiren Şili'nin diğer tedarikçileri ABD (%19), Brezilya (%8), Arjantin (%4), Almanya (%4), Meksika (%3), Japonya (%3) ve Güney Kore'dir (%3). Türkiye ise, Şili'nin 2016 yılı ithalatında %0,4 payla 31. sıradadır.

Şili'nin İthalatında Başlıca Ülkeler (1000 Dolar)

Ülke Adı	2014	2015	2016
Tüm Ülkeler	72 344 339	63 037 576	53 343 397
Çin	15 103 848	14 799 644	12 462 229
ABD	14 301 010	11 783 868	9 449 021
Brezilya	5 673 768	4 857 530	4 727 779
Arjantin	2 914 004	2 516 608	2 526 136
Almanya	2 613 901	2 367 013	2 227 098
Meksika	2 446 965	2 161 274	1 890 110
G. Kore	2 307 542	1 996 009	1 626 650
Japonya	2 361 205	2 105 497	1 578 170
İspanya	1 448 424	1 534 389	1 483 820

Fransa	1 553 912	1 532 642	1 102 547
İtalya	1 269 212	1 158 539	1 068 037
Ekvador	2 437 651	1 178 746	990 957
Peru	1 541 322	1 099 975	947 422
Kolombiya	1 130 981	865 897	788 627
Hindistan	682 383	719 642	701 058
Diğer	2 625 745	2 084 216	665 083
Trinidad ve Tobago	1 217 093	876 095	623 652
Kanada	1 269 035	745 265	605 075
Tayland	809 900	735 395	603 505
Vietnam	380 670	607 362	602 673
Paraguay	711 482	708 789	539 448
Hollanda	436 560	387 100	472 706
Birleşik Krallık	847 317	540 547	454 514
Belçika	395 342	384 225	364 188
Avustralya	293 823	272 584	355 448
İsveç	439 717	382 511	334 951
Türkiye	234 277	244 198	297 155
Danimarka	265 679	178 222	289 934
Finlandiya	287 007	293 338	265 088
İsviçre	284 647	261 572	256 657
Avusturya	242 602	292 943	245 174
Taype	399 749	357 990	241 049
Malezya	260 013	304 286	183 795
Uruguay	174 308	199 747	157 956
Endonezya	241 650	183 458	156 901

Norveç	104 924	85 891	145 995
İsrail	121 020	138 920	143 048
İrlanda	134 079	151 197	130 596
Portekiz	145 155	119 768	129 057
Bolivya	148 178	107 456	114 108

Kaynak: ITC Trademap.

DIŞ TİCARET POLİTİKASI

1989 yılından bu yana sürdürdüğü başarılı liberal politikaları ile ikili ve çok taraflı ticaret müzakerelerinde aktif rol oynayan Şili, ticaret ortaklarının hemen hemen tamamıyla Serbest Ticaret Anlaşması imzalamıştır. Şili Dışişleri Bakanlığı DIRECON verilerine göre ülke, dünya nüfusunun %64'ünü, dünya GSYİH'sinin ise %86'sını oluşturan ülkeler ile serbest ticaret yapmakta; ihracatının ve ithalatının ise %94'ünü STA imzaladığı ülkeler ile gerçekleştirmektedir. Dünyada en fazla ülke ile Serbest Ticaret Anlaşması imzalayan ülke olan Şili'nin hâlihazırda Türkiye dâhil 64 ülke ile 25 Serbest Ticaret Anlaşması yürürlüktedir.

1 Ocak 1995 tarihinde Dünya Ticaret Örgütü'ne üye olan Şili, Latin Amerika Birliği'ne (*The Latin American Integration Association, The Asociación Latinoamericana de Integración, ALADI*) üye olup, MERCOSUR'un da ortak üyesi konumundadır. UNASUR'un kurucu üyesi olan Şili, 2010 yılında Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü'ne (OECD) üye olmuştur. Şili'nin Asya-Pasifik Ekonomik İşbirliği'ne (APEC) de üyeliği mevcuttur.

Şili'nin Türkiye, Malezya, Ekvator, Kolombiya, Avustralya, Peru, Küba, Panama, Japonya, Hindistan, P-4 ülkeleri (Brunei, Yeni Zelanda, Singapur), Çin, EFTA ülkeleri (İzlanda, Lihtenştayn, Norveç, İsviçre), Güney Kore, ABD, AB, Orta Amerika (Kosta Rika, El Salvador, Guatemala, Honduras), Meksika, Kanada, MERCOSUR (Arjantin, Brezilya, Paraguay, Uruguay), Venezuela, Bolivya, Tayland, Hong Kong ve Vietnam ile imzaladığı Serbest Ticaret Anlaşmaları halihazırda yürürlüktedir. Hindistan ile imzalanan STA ve Trans-Pasifik Ortaklık Anlaşması (TPP) onay aşamasındadır. Endonezya ile de STA müzakereleri ve Pasifik İttifakı ticaret müzakereleri ise devam etmektedir. Şili ile Türkiye arasında 2008 yılında başlayan STA müzakereleri tamamlanmış ve söz konusu Anlaşma 14 Temmuz 2009 tarihinde imzalanmış ve 1 Mart 2011 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Şili'nin imzaladığı ticaret anlaşmaları ile ilgili detaylı bilgi, DIRECON web sitesinde www.direcon.cl mevcuttur.

İthalat Rejimi

Şili, ürün sınıflandırmasında Harmonize Sistem kullanılmaktadır. Şili gümrüklerinde gümrük değerlemesi ürünün indirimsiz bedeli ve CIF değeri üzerinden yapılmaktadır. İkinci el eşyalara, eşyanın sıfır bedeli üzerinden ve kullanıldığı her yıl için %10 düşülerek (en fazla %70'e kadar) gümrük yetkililerince değer biçilmektedir. Konu ile ilgili detaylı bilgi Şili gümrükleri web sitesinden www.aduana.cl alınabilir.

İkinci el binek otomobillerin ve yük taşıma araçlarının Şili'ye ithalatı yasaktır. Bu durumun istisnaları, off-road araçları, ikinci el ambulanslar, zırhlı arabalar, karavan, cezaevi araçları, sokak ve otoyol temizleme araçları, çimento kamyonu, cenaze araçları ve itfaiye araçlarıdır.

Ateşli silahların ithalatı yasak olmamakla beraber, Şili'deki askeri birimlerin özel iznine tabidir. Bu ürünün ithalatı son yıllarda giderek daha sıkı kontrollere tabi turulmaktadır. İlaç, kozmetik ürünler, biyolojik ve biyokimyasal preparatların çoğunun ithalatı için Kamu Sağlığı Kurumu'na (*Instituto de Salud Pública*, www.ispch.cl) ön tescil istenmekte, ayrıca bu ürünlerin etiketleme vb. gereklilikleri de farklılık göstermektedir. Kamu ahlakı, kamu sağlığı, ulusal güvenlik ve çevre düzenlemelerine uymayan ürünlerin ithalatında özel izin alınması gerekmektedir. Bu ürünlerden bazıları; birtakım kimyasallar ve sansür gerekebilecek film, video ve TV programı gibi yayınlardır.

Gümrük Vergileri ve Diğer Vergiler

Şili'nin uyguladığı gümrük vergisi oranlarına ilişkin bilgi, Bakanlığımız web portalı Şili sayfasında yer alan "İkili Anlaşmalar" bölümünde yer alan Türkiye-Şili Serbest Ticaret Anlaşması metni incelenerek temin edilebilmektedir. İthalat prosedürlerine ve ürün standartlarına ilişkin detaylı bilgilerin ise, Avrupa Birliği Pazara Giriş Veritabanınının (*Market Access Database*, <http://madb.europa.eu>) "Exporters' Guide to Import Formalities" bölümünden, ülke adı ve ürün GTİP'i ile arama yapılarak öğrenilmesi mümkündür.

20.269 sayılı ve 27 Haziran 2008 tarihli Kanuna göre, 18.634 sayılı ve 1987 tarihli Kanunda belirtilen sermaye malı niteliğindeki malların ithalatında ürünün menşesine bakılmaksızın %0 gümrük vergisi uygulanmaktadır. Aynı gümrük belgesi ile ithal edildiği ve değeri sermaye malının %10'unu geçmediği takdirde bu uygulama, söz konusu sermaye malının aksamı, parçaları ve yedek parçaları için de geçerlidir.

Gümrük vergilerinin haricinde, ülkeye ithal edilen lüks tüketim malları, ülkeye girişte %15 ek ithalat vergisine tabidir. Bu ürünlerden bazıları bira, nargile, elma şarabı, şarap ve şampanya; altın, platin, beyaz fildişi; mücevherat ve doğal ya da yapay değerli taşlar; kürk; karavan römorku; konserve havyar ve bunların türevleri; havai fişek, kestanefişiği vb. (sanayi, madencilik ve tarımsal amaçla ithal edilenler hariç); hava veya gaz silahları ve parçaları (sualtı avcılığı hariç) ve değerli halılardır.

Üzüm likörü (*pisco*), viski ve aguardiente gibi likörlere %27 vergi uygulanmaktadır. Sigara ve puro gibi tütün mamulleri ile işlenmiş tütüne ise sırayla %61, %51 ve %57,9 vergi uygulanmaktadır. Katma Değer Vergisi, ithal ürünler ve yerli ürünler için aynı oranda (%19) uygulanmaktadır.

Alkollü içkilere uygulanan özel satış vergisi oranı alkol hacmine göre %13-27 arasında değişmektedir. Alkolsüz içecekler %13 özel satış vergisine tabi olup, bu vergi perakende satışlarda tüketicilere yansıtılamamaktadır.

Şili'de kurumlar vergisi 2014 yılında gerçekleştirilen reform ile %20'den %25'e yükseltilmiştir. Ayrıca şirketlerin karları üzerinden yaptıkları yeniden yatırımlarda uygulanan vergi indirimleri de kaldırılmıştır.

DL600 rejimine tabi yabancı yatırımcılara 10 yıl süreli olarak %42 sabit oranlı gelir vergisi uygulanmaktadır. Yatırımcı standart vergi rejimine tabi olmayı da seçebilmektedir. Şili vergi sistemi ile ilgili detaylı bilgi, aşağıdaki adreslerde mevcuttur:

Şili resmi sitesi (<http://www.thisischile.cl/1241/2/187/taxes/Article.aspx>)

Vergi Portalı (http://www.sii.cl/portales/inversionistas/index_ing.html)

Foreign Investment Committee (<http://www.foreigninvestment.cl>)

CORFO <http://www.corfo.cl>

Tarife Dışı Engeller

Şili’de genel olarak ithalatın ve yabancı yatırımın önünde az sayıda engel bulunmaktadır. Yabancı şirketler yerel şirketler ile aynı oranda korunmakta ve aynı koşullarda rekabet edebilmektedir. Ticari fatura, menşe şahadetnamesi, konşimento, navlun sigortası ve paketleme listesi gibi standart belgelerin yanı sıra, tarım ürünlerinin çoğunun ve bazı sanayi ürünlerinin ithalatında sağlık sertifikası ve bitki sağlığı sertifikası gibi belgeler, özel izinler ve onaylar gerekebilmektedir. Ürünün niteliğine göre söz konusu belgeler Ulusal Sağlık Birimi’nden (*Servicio Nacional de Salud, SNS*), Tarım ve Hayvancılık Birimi’nden (*Servicio Agrícola y Ganadero, SAG, www.sag.cl*) veya Ulusal Balıkçılık Birimi’nden (*Servicio Nacional de Pesca, SERNAP*) elde edilebilmektedir.

Örneğin süt ürünleri, sığır ve tavuk eti Şili Tarım Bakanlığı tarafından gözetim uygulamalarına tabi olmaz iken, evcil hayvan mamaları ve diğer hayvansal ürünler gözetime tabidir. İşlenmiş gıda ürünleri ithalatında olay/vaka bazında değerlendirme yapılması, ürünün kamu sağlığına uygunluğunun ülkeye girişte test, izin ve spesifik etiketleme koşullarına tabi olması (İspanyolca etiket, Codex Alimentarius uygulamaları vb.) maliyeti artırıcı ve bu ürünlerle pazara girişi zorlaştırıcı unsurlardır.

Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar

Şili’nin büyüyen sanayi tabanı ve bölgede giderek artan önemi, teknik mevzuatın uluslararası standartlara uyumunu sağlamıştır. Şili’nin standartlara ilişkin mevzuatı, Dünya Ticaret Örgütü Ticarete Teknik Engeller Komitesi’nin kılavuzlarını izlemektedir.

Ulusal Standartlar Enstitüsü (*Instituto Nacional de Normalización, INN, www.inn.cl*) yerli üreticilerin ISO 9000 ve ISO 14000 standartlarına uyumunu teşvik eden; standardizasyon, akreditasyon ve metroloji alanlarında teknik düzenlemelerin kullanımını denetleyen ve geliştiren bir kurumdur. Kimya endüstrisi, endüstriyel süreçlerine ISO 9000 standartlarını entegre etmiş sanayi kollarına bir örnektir.

Şili’de birçok sektörde zorunlu standartlar bulunmamakla birlikte, bu standartlara uyum sağlanması bazı sektörlerde firmalara artı değer katmaktadır. Endüstriyel güvenlik, inşaat malzemeleri, doğal gaz ve elektrik gibi sektörlerde kullanılmak üzere ithal edilen bazı ürünlerin denetleyici kuruluşun istediği gereklilikleri sağlaması gerekmektedir. Örneğin, yeni inşaatların depreme dayanıklılığına ait özel düzenlemeler bulunmaktadır.

INN’in standartları geliştirmek için uzun vadeli planı özellikle Şili’nin başlıca ihraç sektörlerine yönelik olup, bu sektörler bakır, ormancılık, tarımsal ürünler ve şarapçılıktır. Şili ayrıca kendi biyoteknoloji ve bilgi teknolojisi sektörlerini geliştirmektedir. INN tarafından geliştirilen ve onaylanan/kesinleşen düzenlemeler, Şili Devleti resmi gazetesinde (*Diario Oficial*) yayınlanmaktadır.

Belgelendirme, yalnızca akredite edilmiş kurumlar tarafından yapılmakta olup, akreditasyon kurumları özel, kamu, milli ve uluslararası kuruluşlar olabilmektedir. Şili makamlarınca akredite edilmiş test laboratuvarlarının listesi, INN web sitesinden elde edilebilir.

DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR

Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

Latin Amerika'nın en dışa açık ve istikrarlı ekonomilerinden biri olan Şili, yaklaşık 18 milyonluk nüfusu ile görece olarak küçük bir pazar görünümünde olmasına rağmen, ülkenin son yıllarda yürüttüğü dışa açılım politikalarının etkisiyle pazarda rekabet oldukça yoğundur. Şeffaf ve etkin bir devlet mekanizmasına ve yaygın dış ticaret kültürüne sahip bulunan Şili, iş yapma kolaylığı bakımından da bölge ülkeleri arasında öne çıkmaktadır.

Siyasi ve ekonomik açıdan bölgenin en istikrarlı ülkelerinden olan Şili'de yerli ve yabancı yatırımcılar arasında ayrımcılık yapılmamakta, yatırımcılara güvenilir bir yatırım ortamı sunulmaktadır. Bu durum yabancı sermayeyi oldukça artırmış olup, küresel krizlere rağmen ülkeye yabancı sermaye girişi hız kesmemiştir. Son yıllarda artan DYY girişleri, Şili'nin ekonomik büyümesinde ve gelişmesinde önemli rol oynamış; rekabetçilik, teknolojik gelişim ve bilgi birikimi de sağlamıştır.

- İnsani gelişmişlik endeksine göre dünyada 185 ülke arasında Şili 38. sırada (Norveç 1. Türkiye 71.) (UN-2015)
- Ekonomik serbestlik endeksine göre Şili, dünyada 180 ülke arasında 10. sırada (Hong Kong 1. Türkiye 60.) (The Heritage Foundation-2017)
- Küresel rekabetçilik açısından dünyadaki 137 ülke arasında Şili 33. sırada (İsviçre 1. Türkiye 53.) (World Economic Forum-2017-2018)
- İş yapma kolaylığı açısından Şili, dünyada 190 ülke arasında 57. sırada (Yeni Zelanda 1. Türkiye 69.) (Dünya Bankası-2017)

Şeffaf ve etkin bir devlet mekanizmasına ve yaygın dış ticaret kültürüne sahip bulunan Şili GSYİH'sinin %8,4'ini oluşturan doğrudan yabancı yatırımlar, ülkenin ekonomik gelişiminde önemli bir role sahiptir. Şili Merkez Bankası verilerine göre Şili 1974–2012 yılları arasında DL600 kapsamında toplam 90 milyar Dolar değerinde Doğrudan Yabancı Yatırım (DYY) çekmiştir. Bu süreçte AB ülkelerinin payı yaklaşık %40 olarak gerçekleşmiştir. Gerçekleşen yatırımların %24'ü Santiago ve çevresine, %14'ü Antofagasta, %9,5'i Atacama ve %4'ü Tarapacá bölgelerine yönelmiştir. Şili'nin birden fazla bölgesine yönelen yatırımlar ise çoğunlukla enerji, telekomünikasyon ve finans sektörlerindeki projelerden oluşmaktadır.

Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

Şili'ye Yıllar İtibarıyla Doğrudan Yabancı Yatırım Girişi (US\$ m)

	2012 ^a	2013 ^a	2014 ^a	2015 ^a	2016 ^b	2017 ^c	2018 ^c
Doğrudan yabancı yatırımlar	28.5	19.4	22.3	20.5	7.11	13.5	11.8
GSYİH'ya Oranı (%)	10.7	7.0	8.6	8.4	4.7	5.0	4.3
Yurtdışındaki Doğrudan Yatırımlar	-20.6	-9.9	-12.9	-15.8	-7.0	-10.5	-10.0
Net Doğrudan Yabancı Yatırımlar	7.9	9.5	9.4	4.7	4.6	3.0	1.8
Toplam Doğrudan Yabancı Sermaye Stoku	179.7	179.5	180.0	176.8	188.4	201.9	213.7

a:Gerçekleşme b:E.I.U. tahminleri c:E.I.U. öngörü Kaynak: EIU- Economist Intelligence Unit

Detaylı bilgi ve istatistikler Şili Yabancı Yatırım Komitesi'nin İngilizce web sitesinde (www.ciechile.gob.cl) mevcuttur.

İş Kurma Mevzuatı

Şili'de şirket kurma ile ilgili işlemler maliyetli veya çok zaman alıcı olmayıp, yaklaşık 1 ay sürmektedir. Doğrudan maliyet kalemleri avukatlık ücreti için yaklaşık 1.500 Dolar ve noter ücreti, ticaret sicil kaydı ve resmi gazetede yayınlama gibi masraflar için de yaklaşık 500 Dolar'dır. Şili'de şirket kurulması için yerel ortaklık şartı bulunmamaktadır. Kamuda birçok işlem çevrimiçi veya mektup yoluyla yapılmaktadır. Bütün anlaşmalar noter önünde imzalanmaktadır. Şili'de yaşayan ve geliri olan birinin kefil göstermeden herhangi bir yeri kiralaması ise oldukça zordur. Ülkedeki avukatlık ve danışmanlık firmalarının adresleri Şili Yabancı Yatırım Komitesi'nin web sitesinde listelenmektedir. www.ciechile.gob.cl

Şili'de şirket kurmanın ilk adımı, Şili Konsolosluğu'na Şili'de yatırım yapma niyetine ilişkin bir bildirimde bulunmaktır. Bu formda işin niteliği ve yatırım yapılacak sermaye miktarına ilişkin bilgiler bulunmalı, ayrıca Devamlı İkametgâh için vize başvurusu yapılmalıdır. Bu vize ile şirketin Şili'de yerleşik olma statüsü resmileşmekte ve ülkede ticari faaliyetlerde bulunulabileceği belirtilmektedir.

Şili'de tüzel kişilik kurulması ortalama 27 gün sürmekte ve 9 farklı prosedür gerektirmektedir. Şili Merkez Bankası'na sermaye payı yatırıldıktan sonra, Ticaret Siciline kayıt (*Registro de Comercio*) ve resmi gazete (*Diario Oficial*) ilanı ve Vergi Dairesi'ne başvuru gibi işlemler yapılır. Konu ile ilgili detaylı bilgi http://www.investchile.com/investors_guide adresinde mevcuttur.

Şili kanunlarına göre ülkede değişik türlerde şirket kurulması mümkün olup, her bir şirket türü farklı hukuki uygulamalara ve vergiye tabidir. Bu şirket türleri; **anonim şirket (*sociedad anónima*)**, **kolektif şirket (*sociedad colectiva*)**, **limited şirket (*sociedad de responsabilidad limitada*)**, **komandit şirket (*sociedad en comandita*)** ve kooperatiflerdir.

Şili’de ortak girişim (*joint venture*) ve lisans anlaşmaları yapmak için ise; ülkedeki hukuki işlemleri ve vergi yükümlülüklerini takip edecek, kanunlara uygun şekilde kurulmuş olan yerel bir ortak ile çalışmak gerekmektedir. İdari ve ticari konularda ve kar dağıtımı gibi hususlar, ortaklar arasında yapılacak sözleşmeler ile belirlenecektir.

Şili İş Kanunu hükümlerine göre, Şili’de kurulan şirkette çalıştırılacak yabancı işçilerin sayısı, 25’ten fazla çalışana sahip şirketler için maksimum %15 ile kısıtlanmıştır. 25’ten az çalışanı bulunan şirketler ise bu hükme tabi değildir. Bu oran, işverenin Şili’de istihdam ettiği toplam çalışan sayısı üzerinden hesaplanmaktadır. Asgari çalışma yaşı 18’dir. Konu ile ilgili detaylı bilgi www.inspecciondeltrabajo.cl adresinde mevcuttur.

Şili’de son 10 yılda gerçekleşen grevlerin sayısı az olup, genellikle madencilik, sağlık, eğitim, ulaşım ve kamu hizmetleri alanlarında greve gidilmektedir. Sendika üyeliğinde gönüllülük esas olup, işgücünün yaklaşık %13’ü sendikalıdır. İşletmelerde birden fazla sendika bulunmaktadır ve yönetim sendikalarının herhangi biri ile toplu anlaşma için pazarlık yapabilmekte veya işçi grupları ile doğrudan görüşebilmektedir. Sendikalar konfederasyonlar veya ulusal düzeyde işçi merkezleri oluşturabilmekte ve uluslararası işçi federasyonlarına üye olabilmektedirler. Anlaşmalar genelde firma düzeyinde müzakere edilmekte ancak birden fazla firmayı kapsayacak şekilde de pazarlık yapılabilmektedir.

Asgari ücret, çalışma saatleri, fazla mesai, ücretli yıllık izinler ve tatiller İş Kanunu ile belirlenmektedir. Haftalık maksimum çalışma süresi Cumartesi günleri dahil 45 saat ve günlük fazla mesai 2 saattir. İşverenler herhangi bir bayram tatiline ek olarak haftada en az bir gün tatili garanti etmek zorundadır. Çalışanların yılda 15 iş günü (üst üste 21 gün) izin hakkı bulunmaktadır. Kadın çalışanlar doğumdan 42 gün önce ve sonra 180 gün izin alma hakkına sahiptir. Asgari ücret ayda 280.000 Şili Pesosu (yaklaşık 460 Dolar) civarındadır. İşten çıkarmalarda işveren gerekçelerini ortaya koyarak yasal tazminatı işçiye ödemekle yükümlüdür. Brüt maaştan %7 oranında sağlık sigortası, %12 emeklilik sigortası ve maaşa göre %40’a varan oranda gelir vergisi kesintisi yapılmaktadır.

2007 yılında yürürlüğe giren Yeni Taşeronluk (dışarıdan kaynak kullanımı) Kanunu, Şili makamlarının ve şirketlerin farklı yorumları nedeni ile belirsizliğe yol açmış, özellikle madencilik ve ormancılık sektörlerinde daha iyi çalışma koşulları isteyen işçilerin protestolarına yol açmıştır. Kanun, dışarıdan kaynak kullanımını iki aktivite şeklinde tanımlamaktadır; taşeronluk hizmeti alımı ve dışarıdan işçi kullanımı. Taşeronluk, bir firmanın belirli bir işlemi kalıcı olarak dışardan başka bir firmadan o işlemle ilgili tüm sorumluluğun taşeronu devredilerek ve taşeronun işgücü ile karşılaması durumudur. Fakat Kanun, firmaların ana ekonomik aktivitesinin dışarıdan sağlanmasına izin vermemekte; dışarıdan “geçici” işçi kullanımını 90 gün (bazı durumlarda 180 gün) ile sınırlandırmaktadır. Kanun, “geçici” işçilerin sayısına da sınırlamalar getirmektedir.

Şili’de firmaların yarısından fazlası üretimlerini taşeronlara yaptırmakta, %20,7’si ise ana ekonomik aktivitelerini alt yüklenicilere vermektedir. OECD verilerine göre, Şili’de yoksulluğun ve gelir adaletsizliğinin önüne geçilebilmesi için istihdama ve aktif sosyal politikalara daha fazla yatırım yapılması gerekmektedir.

Yatırımlara Sağlanan Teşvikler

Şili’de ulusal ve yabancı şirketlere ayrımcılık yapılmadığından, yabancı yatırımların sübvansede edilmesi ya da özel vergi muafiyeti sağlanması gibi uygulamalar da bulunmamaktadır. Ancak uzak/dezavantajlı coğrafi bölgelerde birtakım bölgesel teşvikler ya da bilgi teknolojileri sektöründe teşvik uygulanabilmektedir. Bu teşvikler, fizibilite çalışmalarına eş finansman programları, sanayi bölgelerinde arazi satın alma, yerel çalışan istihdamı, proje finansmanında kolaylık tanınması şeklinde olabilmektedir.

Şili’ye yabancı yatırımlar DL600 Yabancı Yatırım Statüsü kapsamında ya da Merkez Bankası tarafından yürütölen CFER (*Compendium of Foreign Exchange Regulations*) programının XIV. bölümü kapsamında değerlendirilmektedir. DL600 bünyesinde değerlendirilecek yatırımların asgari değeri nakit 5.00.000 ABD Doları ya da sabit varlıklar, teknoloji, borç sermayesi ve karın geri dönüşümü durumlarında 2.500.00 ABD Doları olmalıdır. Bu tutarın altındaki ve 10.000 ABD Doları’ndan yüksek değerdeki yatırımlar ise CFER kapsamına alınmaktadır. Bu durumda Şili Devleti ile sözleşme imzalanmasına gerek bulunmamakta, yalnızca Merkez Bankası yabancı para ile yapılan bu yatırımlara izin vermektedir. Yatırımcı bir ticari banka ya da yetkili finans kurumu aracılığıyla Merkez Bankası’na bildirimde bulunmaktadır.

600 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (DL600) ile düzenlenen ve 1974 yılından bu yana uygulanan Yabancı Yatırım Statüsü’ne göre; ülkeye sermaye, maddi varlık veya diğer yatırım araçlarının girişini sağlayan yabancı yatırımcılar Şili Devleti ile Yabancı Yatırım Sözleşmesi imzalayabilmektedir. Bu sözleşme ile yatırımcılar sonradan değıştirilemeyen veya iptal edilemeyen haklara sahip olabilmektedir. Borsada işlem görme, sermaye ve kar transferi, eşit muamele ve vergi rejimi gibi konular bu sözleşmede düzenlenmektedir. Konu ile ilgili detaylı bilgi için: www.ciechile.gob.cl.

Şili Ekonomik Gelişme Ajansı (*CORFO*), belirli sektörlerde Santiago dışındaki eyaletlerde doğrudan yabancı yatırımları teşvik etmek amacıyla “*Chile Invests*” Planını uygulamaktadır. Özellikle biyoteknoloji, Ar-Ge, elektronik ve mühendislik alanlarında, madenlerin katma değer artışı sağlanarak ihracatının artırılması için çeşitli teşvikler sunulmaktadır. Plan kapsamında yenilenebilir enerji projelerindeki yatırımlar da teşvik edilmektedir. CORFO, yenilenebilir geleneksel olmayan enerji projelerinin yatırım öncesi fizibilite çalışmalarına eş finansman programları sağlamaktadır (<http://www.hacienda.cl>).

Kuzeydeki Arica ve Parinacota eyaletleri ile Aysén and Magallanes bölgelerinde ve güneydeki Patagonya ismi verilen Los Lagos bölgesinin bir kısmında firmalara vergi indirimleri sağlanmaktadır (Şili Ekonomik Gelişme Ajansı-CORFO, www.corfo.cl).

“Şili Rekabet Planı” çerçevesinde sağlanan yatırım teşvikleri ise, halka arz edilen hisse senetleri, bonolar, yatırım fonu ve emeklilik fonu gelirlerinde kurumlar vergisi muafiyetleri içermektedir. Ayrıca Ulusal Kümelenme Programı çerçevesinde inovasyonun artırılması ve büyüme potansiyeli yüksek olan sektörlerin (hizmetler, gıda, madencilik, hobi turizmi ve tarım) güçlendirilmesi amaçlanmaktadır.

2002 yılında Şili Hükümeti Yatırım Platformu girişimi ile uluslararası şirketlerin Latin Amerika’daki genel merkezlerini Şili’ye çekmeyi hedeflemiştir. Bu kapsamda belirli koşulları sağlayan şirketlere birtakım vergi muafiyetleri gibi teşviklerden yararlanma imkânı sunulmuştur.

Böylece yabancı yatırımcılar ile Şilili şirketler arasında şirket birleşmelerinin ve ülkeye yabancı sermaye girişinin hızlandırılması sağlanmıştır.

Şili Devleti yabancı yatırımları teşvik etmekle birlikte, ülkedeki balıkçılık şirketlerinde ve medya sektöründe yabancılar yatırım yapamamaktadır. Telekomünikasyon sektöründe böyle bir kısıtlama olmamakla birlikte, lisans alınması gerekmekte ve bu lisansların sayısı kısıtlıdır. Bunun haricinde bakır madenciliği sektöründeki projelerde Şili Bakır Komisyonu'ndan, balıkçılık sektöründe Balıkçılık Müsteşarlığı'ndan, bankacılık sektöründe Bankacılık ve Finans Kurumları Düzenleme Kurulu'ndan, sigorta ve yatırım fonu sektörlerinde ise Menkul Kıymetler ve Döviz Komisyonu'ndan izin alınması gerekmektedir. Bunların haricinde Emeklilik Fonu ve Özel Sağlık Sigortası ile ilgili düzenleme kurullarından, çevreye etkisi olabilecek projelerde ise Çevresel Değerlendirme Birimi'nden izinler gereklidir. Nükleer enerji, savunma, deniz taşımacılığı, emlak ve madencilik sektörlerinde de ulusal güvenliğe dair kısıtlamalar mevcuttur.

Serbest Bölgeler

Şili'de biri kuzey limanındaki Iquique (Bölge I) ve diğeri bir güney şehri olan Punta Arenas (Bölge XII) olmak üzere iki adet serbest bölge bulunmaktadır. Bu bölgelerde kurulu olan imalat şirketleri kurumlar vergisinden, KDV ve gümrük vergisinden muaf tutulmaktadır. Reeksport edilecek mallar vergiden muaf olmakla beraber, Şili piyasasında satılacak ürünler %19 oranında KDV'ye ve bölgeden çıkarılırken ithalat vergisine tabidir (yakın bölgelere yapılacak satışlar üzerinden CIF değerinin %0,8'i oranında alınan düşük vergiler hariç olmak üzere). Aynı istisnai hükümler Arica'da (Bölge XV) bulunan ve 2007 yılında kurulan Chacalluta ve Las Americas Sanayi Parklarındaki imalatçılar için de geçerlidir. Madencilik, balıkçılık ve finansal hizmetler gibi sektörlerde serbest bölge ayrıcalıkları uygulanmamaktadır. Serbest bölgelerde kurulu yönetim şirketleri gümrük tarifesi, KDV ve diğer ithalat vergileri, Gelir Vergisi Kanunu'nda gösterilen ilk kategori gelir vergisinden ve serbest bölgedeki faaliyetlerinde kullandıkları mal ve hizmetler üzerinden alınan KDV'den muafırlar.

Kamu İhaleleri

İhale başvuruları yazılı şekilde ve İspanyolca dilinde yapılmalıdır. Kazanan teklifler kazananın ismi ve kontrat bedelini içerir şekilde yayınlanmaktadır. İhaleler, ihaleden en az 30 gün önce duyurulmaktadır.

Şeffaflığı artırmak, ihale sürecini güçlendirmek ve ihale masraflarını azaltmak amacı ile Mart 2000'de kurulan Şili Devleti ihale web sitesinden (www.chilecompra.cl) kamu ihalelerinin takibi mümkündür. Bu sitede askeri alımlar da dâhil olmak üzere tüm ihaleler yayınlanmaktadır.

Kamu ihalelerine teklif verecek olan yerel ve yabancı şirketlerin Şili Kamu İhale Kurumu'na (*Dirección de Aprovechamiento del Estado*) kayıt yaptırmaları ve teklif bedelinin %10'u tutarında bir meblağı teknik şartname ve teslim tarihlerine uyum sağlamak amacıyla yatırımları gerekmektedir. Kamu ihalelerine katılmak isteyen firmaların Şili'deki ihale süreçlerine hâkim ve bağlantıları güçlü bir yerel temsilci ile çalışmalarını tavsiye edilmektedir.

Şirket Birleşmeleri ve Marka Satınalma

Şili Devleti tarafından yerli firmaların yurt dışındaki satın alma ve birleşme operasyonlarına sağlanan bir devlet desteği bulunmamaktadır. Ernst&Young tarafından Mergermarket Verlaine dayanılarak yapılan bir çalışmaya göre, değer olarak satın alma ve birleşme işlemlerinin yarısından fazlasının perakende sektöründe olduğu; altyapı, inşaat, enerji ve madencilik sektörlerinin ise öne çıkan diğer sektörler olduğu belirtilmektedir.

TÜRKİYE İLE TİCARET

Genel Durum

Şili, Türkiye Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı tarafından 2016-2017 döneminde Öncelikli Ülkelerden birisi olarak belirlenmiştir.

Türkiye ile Şili, birbirinden çok uzak coğrafyalarda yer almasına rağmen, iki ülke halkı arasında özel bir sempati vardır. 1923'te kurulan Türkiye Cumhuriyeti'ni ilk tanıyan Latin Amerika ülkesi Şili olmuştur. Bu davranış Türkiye'de, Şili ulusunun milli bağımsızlığa ve ülkeler arasındaki dostluğa verdiği değer somut bir ifadesi olarak kabul edilmiş ve her iki ülke arasında 1926 yılında imzalanan Dostluk Anlaşması ile ikili ilişkilerin sağlam temelleri oluşturulmuştur. İki ülke arasındaki ticari ilişkiler ise 1970'li yıllarda başlamıştır.

Türkiye ile Şili arasındaki ticaret yıllar itibarıyla incelendiğinde, söz konusu ülkeye gerçekleştirilen ihracatın 2009-13 yılları arasında düzenli olarak arttığı, iki ülke arasındaki ticaret hacmi 2015 yılı itibarıyla 470 milyon Dolar olup, ülkemiz aleyhindeki dış ticaret açığının aynı yıl % 42,6 düşüşle yaklaşık 95 milyon Dolar düzeyinde gerçekleştiği görülmektedir. 2016 yılında ise ticaret hacmimizdeki % 4 oranında gerileme ithalatımızdaki % 18 dolaylarındaki düşüşten kaynaklanmıştır. Aynı dönemde ihracatımız %16 oranında artmıştır.

Türkiye-Şili Dış Ticaret Değerleri (1000 Dolar)

Yıl	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2007	41.843	533.969	575.812	-492.126
2008	150.267	324.110	474.377	-173.842
2009	37.435	200.387	237.822	-162.952
2010	81.222	311.709	392.931	-230.488
2011	130.616	474.341	604.957	-343.725
2012	174.998	465.852	640.850	-290.854
2013	219.338	405.861	625.199	-186.523

2014	198.614	363.304	561.918	-164.690
2015	188.015	282.572	470.588	-94.557
2016	217.166	232.972	450.138	-15.805
2016*	200.089	215.807	415.896	-15.718
2017*	235.317	242.112	477.429	-6.794

Kaynak: TÜİK *Ocak-Kasım ayı verileri

İhracat

Şili'ye 2016 yılı ihracatımızın %14'ünü oluşturan ve ilk sırada yer alan demir-çelik çubukları ticari motorlu araçlar ve demir çelik profiller izlemektedir. Plastik profiller, binek araçlar, demir-çelik filmaşinler, kara taşıtları aksamı, halı ve kilim, bakır eşyalar, çoraplar ve demir çelik inşaat aksamı bu ülkeye ihraç edilen diğer başlıca ürün gruplarıdır.

Türkiye'nin Şili'ye İhracatında Başlıca Ürünler (1000 Dolar)

GTİP	Ürün Adı	2014	2015	2016
	Tüm Ürünler	198.579	187.919	217.166
7214	Demir veya alaşımsız çelikten çubuklar (dövülmüş, sıcak haddelenmiş, haddelenme işleminden sonra burulmuş olanlar dahil)	29 352	20 677	30 456
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	34 217	13 116	19 144
7216	Demir veya alaşımsız çelikten profiller	9 797	8 025	10 980
3916	Plastikten monofiller, ince ve kalın çubuklar ve profiller (enine kesitinin en geniş yeri > 1mm)	5 121	6 917	10 930
8703	Binek otomobilleri ve esas itibariyle insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar (yarış arabaları dahil)	6 285	17 528	9 266
7213	Demir veya alaşımsız çelikten filmaşin (sıcak haddelenmiş, kangal halinde)	654	325	7 709
8708	Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	5 445	6 452	6 277
5702	Dokunmuş halılar ve dokumaya elverişli maddelerden diğer yer kaplamaları	6 900	6 172	5 596
7419	Bakırdan diğer eşya:	10	0	4 629
6115	Külotlu çoraplar,taytlar, kısa ve uzun konçlu çoraplar,	1 109	713	3 732

	soketler (varis çorapları dahil) ve patik çoraplar (örme)			
7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatta kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelikten sac, çubuk, vb.	4 448	3 950	3 605
2401	Yaprak tütün ve tütün döküntüleri	1 346	2 626	3 389
2819	Krom oksitleri ve hidroksitleri	3 289	3 413	3 140
8701	Traktörler	8 620	4 766	2 984
5902	Naylon, poliamid, poliester vb.esaslı iç ve dış lastiği için mensucat	0	75	2 958
8474	Toprak, taş, metal cevheri vb. ayıklama, eleme, tasnif, ayırma, yıkama, kırma, öğütme, yoğurma, kalıplama vb. Makinaları	934	1 212	2 934
6109	Tişörtler, fanilalar, atletler, kaşkorseler ve diğer iç giyim eşyası (örme)	1 377	1 381	2 786
8702	10 veya daha fazla kişi taşımaya mahsus (sürücü dahil) motorlu taşıtlar	1 083	0	2 524
4819	Kağıttan, kartondan, selüloz vatkadan veya selüloz lif tabakalarından kutu, mafhaza, torba vb.	447	3 294	2 470
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	3 709	2 458	2 427
7322	Demir veya çelikten elektriksiz merkezi ısıtmaya mahsus radyatör, motorlu hava püskürtücüler, bunların aksam-parçası	2 491	2 518	2 245
7311	Demir veya çelikten sıkıştırılmış veya sıvı hale getirilmiş gazlar için kaplar	5 058	2 761	2 165
3920	Plastikten diğer levha, plaka, şerit, film, folye (gözeneksiz)	747	2 216	2 097
2836	Karbonat; peroksikarbonat; amonyum karbomat içeren ticari amonyum karbonat	61	700	1 991
8504	Elektrik transformatörleri, statik konvertörler (örneğin; redresörler) ve endüktörler	383	968	1 676
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	548	955	1 478

5701	Düğümlü veya sarmalı halılar ve diğer dokumaya elverişli maddelerden düğümlü veya sarmalı yer kaplamaları	381	1 586	1 465
8481	Borular, kazanlar, tanklar, depolar ve benzeri diğer kaplar için musluklar, valfler (vanalar) ve benzeri cihazlar	804	1 361	1 447
8535	Gerilimi 1000 voltu geçen elektrik devresi teçhizatı (anahtarlar, sigortalar, yıldırım önleyici, fişler, kutular vb)	113	574	1 439
6302	Yatak çarşafı, masa örtüleri, tuvalet ve mutfak bezleri	472	1 182	1 439
2814	Saf amonyak veya amonyağın sulu çözeltileri	0	8 993	1 433
8302	Adi metallerden donanım, tertibat vb. eşya (mobilya, kapı, pencere, bavul, askılık vb için)	789	1 025	1 348
8414	Hava veya vakum pompaları, hava veya diğer gaz kompresörleri, fanlar, aspiratörü olan havalandırmaya mahsus davlumbazlar	1 572	1 204	1 341
9401	Oturmaya mahsus mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	626	1 023	1 339
3917	Plastikten hortumlar, borular ve bağlantı elemanları (manşon, nipel, dirsek, flanşlar, vb.)	1 422	1 445	1 303
8413	Sıvılar için pompalar (ölçü tertibatı olsun olmasın) ve sıvı elevatörleri	701	1 004	1 196
7202	Ferro alyajlar	2 215	1 022	1 156
9999	Başka yerde tanımlanmamış ürünler	4 820	3 268	1 083
8422	Bulaşık, şişe vb yıkama ve kurutma makinaları, şişe, kutu çuval vb doldurma, etiketleme makinaları, ambalaj vb makinalar	824	1 003	1 040
3824	Dökümhane maçalarına veya kalıplarına mahsus müstahzar bağlayıcılar, kimya ve bağlı sanayide kull. diğer kimyasal ür.	181	821	1 024

Kaynak: ITC Trademap

İthalat

Türkiye'nin Şili'den 2016 yılında gerçekleştirdiği ithalatın % 50'sini rafine bakır ve bakır alaşımları oluşturmaktadır. Geri kalan ithalatımız ise büyük ölçüde potasyum kabuklu meyveler (ceviz, badem), nitrat, büyükbaş hayvan, balık yağı, karbonat, tohumlar, odun hamuru, lamine edilmiş ağaçlar ve tarım ilaçları oluşturmaktadır.

Türkiye'nin Şili'den İthalatında Başlıca Ürünler (1000 Dolar)

GTİP	Ürün Adı	2014	2015	2016
	Tüm Ürünler	363.304	282.572	232.972
7403	Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	242 697	186 653	116 705
0802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	16 244	16 335	28 204
2834	Nitritler; nitratlar	18 535	21 069	22 407
0102	Canlı büyükbaş hayvanlar (at, eşek, katır ve bardolar hariç)	0	0	11 676
1504	Balıkların veya deniz memelilerinin katı ve sıvı yağları	13 381	12 900	9 489
2836	Karbonat; peroksikarbonat; amonyum karbomat içeren ticari amonyum karbonat	8 779	7 298	8 655
1209	Ekim amacıyla kullanılan tohum, meyve ve sporlar	6 702	5 791	6 490
4703	Sodali veya sülfatlı kimyasal odun hamuru	12 484	5 306	5 981
4412	Kontrplaklar, kaplamalı levhalar ve benzeri lamine edilmiş ağaçlar	10 924	6 340	3 889
1206	Ayçiçeği tohumu	1 169	619	2 078
3808	Haşarat öldürücü, dezenfekte edici, zararlıları yok edici,sürgünleri önleyici, bitkilerin büyümesini düzenleyici ürünler	1 201	1 287	1 898
2825	Hidrazin ve hidrosilamin, bunların anorganik tuzları, organik bazlar, diğer metal oksitler, hidrositler ve peroksitler	1 086	958	1 798
2301	Et, sakatat, deniz hayvanı vs. (yemeye uygun olmayan) unu, pelleti, kıkırdakları (donyağı tortusu)	6 522	0	1 385
2204	Taze üzüm şarabı (kuvvetlendirilmiş şaraplar dahil) ve üzüm şırası	1 591	1 351	1 319

1605	Hazırlanmış/konserve edilmiş kabuklu hayvanlar, yumuşakçalar ve diğer su omurgasızları	951	1 267	1 221
3603	Fitiller, infilak fitilleri, ağız otları veya infilak kapsülleri, ateşleyici maddeler, elektrikli infilak ettiriciler	0	905	1 014
1509	Zeytinyağı ve fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	0	393	977
0810	Diğer meyveler (taze)	466	922	908
0813	Meyve (kurutulmuş) (0801, 0806'de kiler hariç)08. fasıldaki sert ve kabukluların karışımları	90	764	870
7801	İşlenmemiş kurşun	1 718	1 307	667
7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatta kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelikten sac, çubuk, vb.	815	480	647
2827	Klorürler, oksiklorürler, hidroklorür, bromürler, oksibromürler, iyodürler ve osiiyodürler	0	400	549
4810	Bir veya iki yüzü kaolin (çin kili) veya diğer inorganik maddeler ile sıvanmış kağıt ve kartonlar	914	319	356
1005	Mısır	211	497	314
3104	Potaslı mineral veya kimyasal gübreler	1 116	40	301
4101	Siğır (bufalo dahil) ve at cinsi hayvanların ham post ve derileri	0	114	277
0806	Üzümler (taze/kurutulmuş)	288	282	268
3102	Azotlu mineral veya kimyasal gübreler	183	0	264
0808	Elma, armut ve ayva (taze)	993	747	238
3920	Plastikten diğer levha, plaka, şerit, film, folye (gözeneksiz)	2	243	213
0713	Kuru baklagiller (kabuksuz) (taneleri ikiye ayrılmış)	114	58	138
8481	Borular, kazanlar, tanklar, depolar ve benzeri diğer kaplar için musluklar, valfler (vanalar) ve benzeri cihazlar	1 214	124	135
0712	Kurutulmuş sebzeler (bütün, kesilmiş, dilimlenmiş, kırılmış, toz halinde)	378	217	128

3923	Plastiklerden eşya taşınmasına veya ambalajlanmasına mahsus malzeme, tıpa, kapak, kapsül ve diğer kapama malzemeleri	62	4	113
1302	Bitkisel özsu ve hülâsalar, pektik maddeler, pektinatlar, pektatlar, agar-agar, bitkilerden yapışkan sıvı vb.	110	93	104
2008	Tarifenin başka yerinde belirtilmeyen meyve ve yenilen diğer bitki parçalarının konserveleri	0	28	101
0903	Paraguay çayı	0	0	98
5105	Yün, ince veya kaba hayvan kılları (kardeli/taranmış)	0	231	98
2106	Tarifenin başka yerinde yer almayan gıda müstahzarları	0	16	79
4104	Sığır (buffalo dahil) ve at cinsi hayvanların dabalınmış veya crust (arakurutmalı) post ve derileri	0	0	70

Kaynak: ITC Trademap

İhracat Potansiyeli Olan Başlıca Sektörler

Güçlü rakiplerin varlığına karşın bölgenin en gelişmiş ve liberal ülkelerinden biri olan Şili ile ülkemiz arasında yürürlükte olan Serbest Ticaret Anlaşması'nın da olumlu katkısıyla Türk ürünlerinin tanıtımına yönelik aktif bir strateji uygulanarak bu ülkeye yönelik ihracat ürünlerimizin çeşitlendirilmesi mümkündür. Ayrıca her iki ülke de, coğrafi konumları ve bölgesel ilişkileri nedeniyle kendi pazarları yanında, dâhil oldukları bölgesel işbirlikleri kapsamında diğer pazarlara da giriş fırsatı sunmaktadır.

Tarım ve gıda ürünlerinden bisküvi, şekerli ve çikolatalı mamuller, zeytinyağı, zeytin, maya ve kuru kayısı; sanayi ürünlerinde ise demir/çelik çubuklar, traktörler, ısıtması elektrikle olmayan demir-çelik radyatör, jeneratörler, demir/alaşimsız çelikten profil, oto yedek parça, kauçuktan yeni dış lastikler, otomobil ve steysin vagonlar, **ev tekstili**, ağır iş makine ve cihazlarının aksam ve parçaları ve eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar Şili pazarında potansiyel arz etmektedir. Madencilik ve savunma sanayi sektörlerinde de iki ülke arasında işbirliği imkânları mevcuttur. Değişen tüketim kalıpları çerçevesinde Şili'de büyüme potansiyeli olan sektörler; otomobil, televizyon (özellikle LCD ve plazma), kozmetik ve kişisel hijyen ürünleri, spor giyim, ev hayvanları sektörüne yönelik ürünler, geniş bant internet sistemleri ve taşınabilir PC ve akıllı cep telefonu pazarıdır. Ayrıca gerek çevresel duyarlılıklar çerçevesinde yenilenebilir enerjiye duyulan ilgi, gerekse uzun vadede tasarruf nedenleriyle hane halkları ve işyerleri tarafından güneş enerjisine yönelik talepte de düzenli bir artış gözlenmekte olup, güneş panelleri pazarı genişlemektedir.

TÜRKİYE-ŞİLİ EV TEKSTİLİ TİCARETİ

TÜRKİYE 2016-2017 EV TEKSTİLİ İHRACATI

ÜRÜN GRUBU	2016 YILI		2017 YILI	
	TON	USD	TON	USD
HAVLU VE BORNOZLAR	99.586	805.372.526	102.487	840.333.389
YATAK ÇARŞAFLARI	62.923	534.412.644	62.391	529.082.719
PERDELİK VE DÖŞEMELİK KUMAŞLAR	40.177	439.131.323	42.399	443.850.014
DİĞER EV TEKSTİLİ ÜRÜNLERİ	20.478	239.026.606	32.036	301.812.525
YATAK ÖRTÜLERİ VE DİĞER MEFRUŞAT EŞYASI	13.619	118.901.800	17.503	139.678.340
PERDELER VE YATAK FARBELALARI	51.166	356.425.602	10.652	113.182.112
YATAK, YORGAN UYKU TULUMLARI	10.268	63.622.910	11.926	69.978.164
TÜLLER VE DANTELALAR	7.774	102.153.893	9.608	102.452.468
MASA ÖRTÜLERİ	4.275	34.563.446	4.045	34.202.668
BATTANİYELER	11.624	50.895.081	13.974	52.172.983
TOPLAM	321.890	2.744.505.831	307.021	2.626.745.382

TÜRKİYE-ŞİLİ 2016-2017 EV TEKSTİLİ İHRACATI

ÜRÜN GRUBU	2016 YILI		2017 YILI	
	KG	USD	KG	USD
HAVLU VE BORNOZLAR	130.708	457.784	198.588	763.123
YATAK ÇARŞAFLARI	2.013	8.050	64.638	156.101
PERDELİK VE DÖŞEMELİK KUMAŞLAR	220	3.607	40.582	336.232
DİĞER EV TEKSTİLİ ÜRÜNLERİ	10.550	82.635	21.229	90.182
YATAK ÖRTÜLERİ VE DİĞER MEFRUŞAT EŞYASI	1.175	9.313	7.665	48.306
PERDELER VE YATAK FARBELALARI	0	0	80.418	437.831
YATAK, YORGAN UYKU TULUMLARI	1.671	25.677	10.001	32.258
TÜLLER VE DANTELALAR	0	0	0	0
MASA ÖRTÜLERİ	0	0	1.740	6.551
BATTANİYELER	13	198	482	4.646
TOPLAM	146.350	587.264	425.343	1.875.230

Kaynak: TÜİK

İŞADAMLARININ DİKKAT ETMESİ GEREKEN HUSUSLAR

Ticareti Etkileyen Kültürel Faktörler

İş görüşmeleri Aralık ayının son haftasından Şubat ayı sonuna kadar yapılmamalıdır. Noel tatili ve okulların yaz tatiline çıkması nedeniyle bu aylar görüşmeler için pek uygun değildir. Şili’de sosyal aktiviteler belirtilen süreden daha geç başlayabilse de, iş görüşmelerinde zamanlamaya önem verilmektedir. Randevularda genellikle dakik olmalarına rağmen, görüşmelerde ve genelde acelecilik yoktur. İlk ziyarette hediye götürmeye gerek olmasa da kibar bir davranış sayılacaktır.

Şilili iş adamlarının çoğu iyi eğitilmiş olup, sık seyahat etmektedirler. İş görüşmelerinde resmi dil olan İspanyolca ve İngilizce konuşulmaktadır. Ancak görüşmelere İspanyolca konuşabilen bir personel ya da bir tercüman ile katılım sağlanması tavsiye edilmektedir. Ürünün ve şirketin tanıtımına yönelik materyaller de İspanyolca olarak hazırlanmalıdır. İngilizce ve İspanyolca olarak düzenlenmiş bir kartvizite sahip olmak oldukça faydalıdır. Karşılıklı hitap şeklinde soyadı kullanılmaz. Bay (*Don*) ve Hanım (*Senora*) hitaplarından sonra isim söylenmektedir.

Şilili iş çevrelerinde dış görünüş oldukça önemlidir. Büyük şehirlerde ve belirli sektörlerde iş kıyafeti daha da önemlidir. Giyim tarzı genelde resmi olup, erkekler için takım elbise ve kravat, bayanlar için ise etek ya da pantolondan oluşan bir takım elbise giyilmesi önerilmektedir. Erkekler genellikle öğle tatili için dahi ceket giyerek ofisten çıkmaktadırlar.

Pasaport ve Vize İşlemleri

Diplomatik, Hizmet, Hususi ve Umuma Mahsus Pasaport hamilleri Şili’ye yapacakları seyahatlerde vizeden muaftır. Şili’de oturma izni olmayan ve gelir gösteremeyen kişilere hesap açılmamaktadır. Şirket ile olan iş sözleşmesi ile oturma izni alınabilmektedir. Ancak bu bilgilerin seyahat öncesinde Şili temsilciliklerine teyit ettirilmesi önerilmektedir. www.mfa.gov.tr

Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri

Şili’de iş ziyaretlerinin yaz dönemi olan Ocak-Şubat haricindeki aylarda yapılması önerilmektedir. Çalışma saatleri genelde Pazartesi-Cuma günleri 09.00-18.00 arasındadır. Öğle yemekleri genellikle 13.00’te başlayıp, iş görüşmesi de yapılacaksa 2-3 saat sürebilir.

Bankalar 09.00-14.00 saatleri arası, kamu binaları 09.00-18.00 arası, mağazalar Pazartesi-Cuma günleri 09.00-21.00, Cumartesi günleri ise 09.00-14.00 ya da 09.00-16.00 arasında açıktır. Süpermarketler ve alışveriş merkezleri genellikle 23.00’e kadar, hatta Pazar günleri ve tatillerde de açıktır.

Telefon Kodları

Şili'nin uluslararası telefon kodu 56'dır. Türkiye'den Şili'ye yapılacak aramalarda 00 + 56 + alan kodu + telefon numarası tuşlanmalıdır. Şili'de sabit bir hattan mobil telefon araması yapılmadan önce de numara öncesinde "09" tuşlanmalıdır. Bazı büyük şehirlerin telefon kodları ise şöyledir:

Arica: 58
Iquique: 57
Antofagasta: 55
Copiapó: 52
La Serena: 51
Valparaíso: 32
Santiago: 2
Rancagua: 72
Talca: 71
Concepción: 41
Temuco: 45
Valdivia: 63
Puerto Montt: 65
Coyhaique: 67
Punta Arenas: 61

Online telefon rehberi olarak <http://blancas.amarillas.cl> adresi kullanılabilir.

Yerel Saat

Şili ile Türkiye arasındaki saat farkı -7 saat olup, örneğin Türkiye'de saat akşam 19.00 iken Şili'de saat sabah 12.00'dir. Saat farkları ile bilginin www.worldtimezone.com adresinden edinilmesi mümkündür.

Para Kullanımı

Şili'nin resmi para birimi Şili Pesosu'dur (CLP), 1 Peso (Ps) = 100 centisimos. Döviz bürolarında (*Casas de Cambio*) döviz değişimi yapılması mümkün olup, ATM'ler de yaygındır.

Türk bankalarından alınan kredi kartları ile Şili'de her bankamatikten para çekilememektedir. Türkiye-Şili arasında yapılan banka havalelerinin yerine ulaşması ortalama 5 iş günü sürmektedir.

Ölçü Birimi

Şili'de metrik sistem ölçüleri kullanılmaktadır.

İklim

Şili'de iklim bölgelere göre büyük farklılık arz etmektedir. İlman iklimin yanı sıra kuzeyde çöl iklimi, orta kesimlerde Akdeniz iklimi, güneyde soğuk ve nemli bir iklim hâkimdir. Yaz mevsimi Aralık-Mart aylarını, kış mevsimi ise Haziran-Eylül aylarını kapsamaktadır. Ülkenin kuzeyinde iklim oldukça kurak olup, Atacama Çölü'ne hemen hemen hiç yağmur düşmemektedir. Kurak iklim güneyde Caldera'ya kadar devam etmektedir. Yıllık ortalama sıcaklık kuzeyden güneye doğru her 10° lik enlem aralığında 4°C düşmektedir. Bu yüzden kuzey sınırında 18°C olan ortalama sıcaklık güney sınırında 6°C'ye düşmektedir. Santiago'da sıcaklık yazın 10-33°C, kışın 2-20°C arasındadır. Santiago'da en yağışlı dönem Mayıs-Ağustos ayları arasındadır. Şili Meteoroloji Kurumu web sitesinden (<http://www.meteochile.gob.cl/pronostico.html>) bölgeler itibarıyla Şili'nin hava durumu ile ilgili detaylı bilgi edinilmesi mümkündür.

Yerel Ulaşım

Şili'deki ana yolların ve ücretli otoyolların durumu oldukça iyidir. Santiago'nun dışındaki ikincil yollar daha az bakımlı olup, kırsal alanlarda stabilize ve toprak yollar da bulunmaktadır. Demiryolu ulaşımı ise daha az gelişmiş olup, Santiago ve Chillan şehirleri arasında merkezi bir demiryolu hattı bulunmaktadır (www.efe.cl).

Şili'nin Latin Amerika'daki diğer ülkeler ile havayolu ulaşımı bağlantıları gelişmiş düzeydedir. Hâlihazırda Türk Hava Yollarının Şili'ye doğrudan seferi bulunmamakta olup, Güney Amerika kıtasında Sao Paulo'ya (Brezilya) doğrudan sefer yapılmaktadır. Ülkenin en büyük havaalanı, Santiago Uluslararası Havaalanı'dır ([www.aeropuertოსantiago.cl/english](http://www.aeropuertোসantiago.cl/english)). Yurt içi havayolu hizmetleri de oldukça gelişmiştir. Santiago ve diğer şehirler arasında orta sıklıkta seferler düzenlenmektedir. Santiago şehir içi ulaşım alternatifleri ile ilgili bilgi, www.thisischile.cl adresinde mevcuttur.

Elektrik Voltajı

Şili'de elektrik voltajı 220 volt ve 60 Hz olup; çift girişli prizler kullanılmaktadır. Sanayide ise elektrik voltajı 380 voltur.